כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת קורח ■ כ"ז סיוון ה'תש"ע ■ 09.06.2010 ■ גליון מס' 73

תפוצה לכל קהילות ישראל

פרקים בעולמה של רבנות הקהילה בישראל

מאמר חמישים ושמונה בסידרה

/ הרב אהרן כ"ץ*

בעל בית הלוי (ב')

בחלק השני של ספר "בית הלוי" לר' יוסף דובער בן ר' יצחק זאב סולובייצ'יק, שיצא לראשונה בוורשה בשנת תרל"ד (1874), הוסיף הרב שמונה עשרה דרשות. הראשונה שבהן פותחת בדברי הנביא מלאכי (פרק ג') "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די". פסוקים אלה שהם כידוע גם הפטרת "שבת הגדול", הוזכרו על ידי הרב בדרשה הראשונה אותה נשא בעיר סלוצק כדרשת שבת הגדול בשנת תרכ"ה (1865), בבואו למלא שם את מקומו של הגאון ר' יוסף פיימר, תלמידו החשוב של סבו הגדול, ר' חיים מוולוז'ין. באותה דרשה נפלאה ביאר הרב את הפסוק "רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד". הרב הסביר היטב את דברי המשנה בתחילת מסכת פאה אודות אותן המצוות ששכרן הוא בעולם הבא אך פירותיהן אוכל האדם בעולם הזה. לדעת הרב, מיוחדת היא מצוות הצדקה שיש בה שני חלקים. הצדקה עצמה והטרחה למצוא את הנצרך ולספק לו את מחסורו. כך צריך גם להבין את דברי הפסוק בספר תהילים "אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'". המשכיל אל דל הוא האיש שנותן לדל צדקה במחשבה ובשום שכל, ומצרף אל הנתינה מחשבה טובה, לאיש הזה מובטח שגם ביום רעה ימלטהו ה'. הרב סיים דרשה זו באומרו: "זהו ביאור הפסוק במלאכי, הביאו המעשר אל בית האוצר ויהיה טרף בביתי, שלא ימתינו עד שיבואו הלויים אצלם לבקש מהם המעשר אלא אתם בעצמכם הביאו, והקדוש ברוך הוא מבטיח בחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די. על ידי שתשתדלו אתם בהבאתם ותסירו הטרחה מהמקבלים, אתן לכם טובה מהפירות בעולם הזה. זהו ביאור הכתוב במשלי רודף צדקה וחסד שעל ידי שרודף הצדקה וגם יש בה חסד עבור זה ימצא בה חיים צדקה וכבוד".

כיצד נתקבלה דרשה זו על ידי קהל אנשי סלוצק. האם למדני העיר שבחרו להם כרב את אחד מראשי הישיבות הגדולים ביותר של אותו הדור וציפו לשמוע מן הרב פלפול רחב באחת מסוגיות חג הפסח כמו שהיה מקובל באותם הימים על ידי גדולי הרבנים, היו מוכנים להסתפק בדרשה שהיתה הטפה והתעוררות לענייני הצדקה. איך חשו עשירי העיר שראו בדברי הרב תוכחה גלויה על המאמצים שעליהם לעשות על מנת להגדיל את אחריותם לעניי העיר לקראת חג הפסח? אני משוכנע שעניי העיר סלוצק הבינו שהרב שנבחר לרבנות העיר, שם בראש דאגותיו את דאגתו המעשית לצרכי כל אחד ואחד מן הקהילה, ודבר זה יאפיין את דרכו של הרב בהנהגת הקהילה. על פי עדותו של רבי יוסף פיימר בשם אביו, עדות שהובאה במאמרו של הרב חיים קרלינסקי, (בחוברות הדרום של שנת תשל"ד) ריצה הרב את למדני העיר בשיעור בדרשה שנשא באותה השנה בצהרי יום שביעי של פסח. אז הפליא הרב את כל שומעיו בשיעור חריף בענייני חג הפסח ובענייני ספירת העומר, ובסיומה של אותה דרשה הוסיף דברים בענייני אגדה בנוגע לקריעת ים סוף, וגם בנוגע למעמדו כרב הקהילה. באותם הימים גם סירב להצעה להקים ישיבה חדשה

"רבנותה המפוארת של העיר בריסק נותרה עתה ביתמות. אף שרבים שמו עיניהם לרבנות העיר, והיו ביניהם מועמדים מתאימים למלא את מקומו של המהרי"ל ברבנות אותה העיר..."

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

חוק וסדר
ותבקע האדמה/מי קודם למי?
סדרי הקדימויות בהצלה שווים לסדרי הקדימויות של מצוות צדקה - כתבו הרב יואל וד"ר חנה קטן במדור רפואה בפרשה...
המשך בעמ' 5

שו"ת קיץ
שאלה: האם יש פתרון הלכתי למציאות הזאת הקיימת כבר בכל העולם?...
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
התינוק הסרבן
הרה"ק רבי יעקב יצחק שפירא מבלעדבוב זי"ע, נולד לאביו השרף הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא זי"ע...
"והיה לכם לציצית"
מספר הרב יוד מבני ברק: זה היה בתקופה שהרביתי לבקר במרכז הרפואי איכילוב בתל-אביב, שבו נתח קרוב-משפחתי נתוח קשה...
המשך בעמ' 3

שביבים
■ בני ישראל קיימים לעולם!
■ נפש בהמית בלבוש חסידי
■ "גודל רוץ"
■ כאשר ההפסד גדול מנשוא
■ מיתות חטופות
המשך בעמ' 6

האומנם מלחמת עולם שלישית בפתח?
רבי יצחק זילברשטיין שליט"א אמר בשם רבי ישראל ויינטרוב זצ"ל, שהזכיר את מה שאמר רבי אליהו לאפיאן זצ"ל...
המשך בעמ' 7

בעיר סלוצק מתוך החשש שהקמתה של ישיבה שכזו תפגע במעמד הישיבה בוולוז'ין, הישיבה שאותה ייסד הסבא רבה שלו, ושלמעמדה כאם הישיבות חרד הרב ר' יוסף דובער הלוי ביותר.

השנים הבאות של רבנותו בעיר סלוצק היו שנים סוערות ביותר. אופיו התקיף והמיוחד של ר' יושה בער, ומאידך מעמדם החזק של פרנסי הקהילה היהודית בעיר זימנו סיבות רבות למתיחות שהלכה וגאתה בין הרב וראשי הקהל. נתקיימו בו ברב באותם הימים דברי הפסוק בתהילים "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי". רק הדבקות בתורה יכלה להביא מזור לרב על מערכת היחסים העכורה שמצאה לה ביטוי להתפרץ בכל פעם על רקע אחר. באותם הימים עסק הרב בעריכת החלק השני של ספרו בית הלוי, לאחר שהחלק הראשון כבר יצא לאור בשנת תרל"ג (1863) בוילנה, בדפוס המפורסם של האחים והאלמנה ראם. את החלק השני של ספרו הדפיס בעיר ורשה בשנת תרל"ד. רק עריכת הספר לפרסום יחד עם השיעורים שאמר בפני קהל הצעירים הלמדנים שבעירו, יכול היה להשקיט את רוחו הסוערת של הרב. באותם הימים הלכה לעולמה הרבנית, והנצי"ב שהגיע לנחם את הרב גם הציע לו להשתדך עמו על ידי נישואי בנו ר' חיים עם נכדת הנצי"ב, בתו של ר' רפאל שפירא. בחודש אייר תרל"ה, אחרי שהשלים בוורשה את הדפסת החלק השני של ספר בית הלוי שבו גם כלל בסוף הספר י"ח דרשות, ואחרי שנשא אישה שלישית, התפטר ר' יוסף דובער מרבנות העיר סלוצק ועקר לבנות את ביתו בוורשה. לרבנות העיר סלוצק נבחר בנו של הרב הקודם, ר' מאיר פיימר, בהמלצת ר' יושה בער (כינויו של הבית הלוי בפי ידידיו הקרובים) ובכך סגרה העיר סלוצק מעגל שלם במינוי רבניה הגדולים.

כאשר הגיע הגאון ר' יוסף דובער סולובייצ'ק לעיר וורשה כיהן ברבנות העיר הגאון הגדול ר' יעקב גזונדהייט. ר' יעקב גזונדהייט נקרא עד היום "רבה האחרון של העיר וורשה". נולד בשנת בשנת תקע"ו (1816) בעיר פרגה והיה ידוע כגאון אדיר ומקובל על גדולי ישראל באותו הדור. בעת ביקורו המפורסם של הגאון ר' עקיבא איגר בוורשה, היה ר' יעקב בן עשרים ואחת שנים והגאון ר' עקיבא איגר הראה כלפיו חיבה וקירוב מיוחדים בהכירו את כישרונותיו של האברך הצעיר הזה. בשנת תר"ב הוציא לאור את ספרו המעולה "תפארת יעקב" על חושן משפט חלק ראשון. בשנת תרי"ח הוציא לאור את ספרו "תפארת יעקב" על מסכת גיטין, ספר שעשה רושם גדול בעולם התורה של אותם הימים. לימים נתפרסם מאד בספרו "תפארת יעקב" על מסכת חולין. בהקדמה לספר זה סיפר המחבר על עצמו (הדברים נכתבו בוורשה של שנת תרכ"ז) "זה לי ל"ה שנה שאני יושב ולומד בישיבת התלמידים פה הבירה (ורשה) ומעודי שנאתי את הרבנות ואף על פי כן לא נצרכתי לידי מתנת בשר ודם רק ה' עזרני עד כה, ובעוונותינו הרבים בדור הזה נתקיים מה שאמרו בזוהר פרשת וישלח על הפסוק ויגע בכף ירכו שהיה רואה שאינו יכול לפעול לבטל תלמידי חכמים מלימודם נגע באלה דסמכון דיליה". (פגע בתומכים בחכמים על מנת שלא יוכלו לסייע ביד תלמידי חכמים). מקטע זה אנו למדים שר' יעקב לימד תלמידי חכמים בעיר ורשה החל מגיל שש עשרה שנים. על פי עדותו באותה הקדמה בכל אותם השנים עסק בעצמו במסחר על מנת שלא להיות תלוי בעזרתם של אחרים. כך יכול היה להקדיש את שאר זמנו להרבצת תורה.

למרות האמור לעיל חתר ר' יעקב לקבל עליו את רבנות העיר הגדולה וורשה, ואף עלה הדבר בידיו. בשנת תר"ל (1870) הוכתר רשמית כרב העיר. בתפקיד זה נשא באופן רשמי עד שנת תרל"ד. המתיחות שבין החסידים והמתנגדים, התערבות השלטונות וגם מחלה קשה שחלה בה (כנראה שחפת) הורידוהו באותה שנה מרבנות העיר. באותם הימים הגיע הרב סולובייצ'ק לעיר. הרב נתקבל בשמחה הן על ידי הרב גזונדהייט והן על ידי ר' יהודה אריה לייב אלתר, נכד בעל חידושי הרי"מ ובעל ה"שפת אמת", שהיה אז אברך צעיר אך הוכר כמנהיג ומשפיע עצום בין החוגים השונים של העיר וורשה. דעתם של החכמים האלו הייתה שיש למנות את בעל ה"בית הלוי" כרב העיר וורשה. בסופו של דבר לא הניחו השלטונות לדבר להתקיים, בגלל היותו רב חרדי מדי לטעמם, והדבר ציער ביותר את גדולי ישראל בוורשה של הדור ההוא. בימי שבתו בוורשה לקח הרב יוסף דובער חלק, ועמד בראש המאמצים לשחרורו של הרב יהודה לייב דיסקין מן הכלא לאחר שהעלילו עליו עלילת רשע אודות גניבה שכביכול ביצע, כל זה אחרי עלילה מרושעת שהעליל עליו משומד אחד. הרב סולובייצ'ק הצליח גם לבקר את המהרי"ל דיסקין בבית הסוהר, דבר שהשפיע עליו קשות וגרם לו לדכדוכה של נפש. לאחר פעילות נמרצת שפעל ועד גדול של חכמי ישראל של אותו הדור, סייעו אותם החכמים לרב יהודה לייב דיסקין זצ"ל לקום ולעזוב את טומאת ארץ העמים שרדפה אותו, ולהתיישב בירושלים. בראש חודש מנחם אב של שנת תרל"ז (1877) עמדו רגלי המהרי"ל דיסקין, מי שהיה באותם הימים רבה הנערץ של העיר המפורסמת בריסק, על אדמת הקדש בשערי העיר ירושלים.

רבנותה המפוארת של העיר בריסק נותרה עתה ביתמות. אף שרבים שמו עיניהם לרבנות העיר, והיו ביניהם מועמדים מתאימים למלא את מקומו של המהרי"ל ברבנות אותה העיר. כמו ר' חיים אלעזר וואקס, חתנו של גאון ישראל ר' ישראל יהשע קוטנא. (הוא עצמו חיבר את הספר "נפש חיה" וכיהן ברבנותה המעטירה של העיר קאליש), כל זאת גם בהמלצת גדולי הגדולים של אותו הדור, נתנו יהודי העיר את עיניהם בר' יוסף דובער ומינו אותו כרב העיר. אין ספק שבתור רבה של העיר בריסק קנה לו הגאון המיוחד הזה את מעמדו, לא רק כרב העיר אלא אחדי מראשי המדברים בין גאוני הדור ההוא, רב רבנן. בעיר זו גם הקים לו קיבוץ של תלמידים שומעי לקחו, וביניהם יש למנות באופן מיוחד את ר' יצחק רבינוביץ', שלימים נתכנה בפי כל ר' איצלה פונביז'ר על שמה של העיר שכיהן כרבה. גם בנו של ה"בית הלוי" ר' חיים עקר אל העיר בריסק וקיבל על עצמו לנהל את הלימודים של הקיבוץ בבריסק. ר' חיים שלימים תפש את מקום אביו ברבנות, ידוע בפי תופשי התורה בשם ר' חיים בריסקר. את החלק השלישי של ספרו בית הלוי הוציא המחבר לאור בוורשה בשנת תרנ"א (1891), והוא עצמו נפטר לבית עולמו ביום ד' באייר תשנ"ב, כעבור שנה. אין ספק שדמותו ואישיותו המיוחדת של בעל ה"בית הלוי" תרמה לעולם התורה של מזרח אירופה דרך מיוחדת בלימוד התורה והוא היה מן הרמי"ם המשפיעים ביותר בישיבת וולוז'ין שצריכה להיחשב לפי כל קנה מידה אם הישיבות של הזמן החדש. אם נצרף לעובדה זו את העובדה, שר' יושה בער היה גם אביו של ר' חיים הלוי בריסקר ונכדו ר' יצחק זאב הלוי . מדובר במשפחה שהביאה איכות מיוחדת לעולמה של תורה בזמן החדש.

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול.

*הרב אהרן כ"ץ. ראש כולל הלכה במכון גבוה לתורה אונ' בר אילן. רב קהילת "דובב עוז" רמת גן.

סיפור לשבת

התינוק הסרבן

{ביום כ"ד סיון תרמ"ב נסתלק רבי יעקב יצחק שפירא מבלענדוב זי"ע - "חצר" המסתעפת מחסידות רוז'ין. הבה ונעשה עמה הכרות, והמובא להלן ראה אור בגיליון השבועי "תפארת ישראל" של קלויז תפארת ישראל - טשארטקוב, אנטווערפען. שאול שיף}

הרה"ק רבי יעקב יצחק שפירא מבלענדוב זי"ע, נולד לאביו השרף הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא זי"ע, (שהיה בנה של הרבנית הצדקת המפורסמת פעריל ע"ה, בתו של הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע), ולאמו הרבנית הצ' פייגי'לע ע"ה בת הרה"ק רבי אלעזר מליעז'נסק זי"ע בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע.

מנעוריו קדוש יאמר לו, וכפי שיסופר להלן על גודל קדושת נשמתו מעת לידתה, ונקרא שמו יעקב יצחק ע"ש היהודי הק' מפשיסחא זי"ע, שאביו השרף ממאגלניצא היה מתלמידיו.

בגיל צעיר נלקח לחתן לבתו של הרה"ק רבי יהודה לייב מחעלם זי"ע. רבו הראשון והעיקרי היה אביו השרף ממאגלניצא זי"ע שע"י יצק מים כל ימיו, אמנם לאחר נישואיו החל אף להסתופף בצילו של הרה"ק רבי מאיר'ל מפרימשלאן זי"ע.

בט"ו אייר שנת תר"ט נתעלה אביו השרף לגנזי מרומים, ובניו הקדושים החלו להנהיג עדה, והם: הבכור - רבנו הרה"ק רבי יעקב יצחק מבלענדוב זי"ע, השני היה הרה"ק רבי אבי-עזרא זעליג מסטרי-סאדיגורא זי"ע, חתנו של כ"ק מרן אדמו"ז מסאדיגורא זי"ע, השלישי הוא הרה"ק רבי אלימלך מגראדז'ניסק זי"ע, הרביעי היה הרה"ק רבי משה יוסף מגרויצא זי"ע, ובן זקוניו ומ"מ הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל ממאגלניצא זי"ע.

חסידים רבים נהרו לבלענדוב להסתופף בצלו, מאחר והיה מפורסם בעמקות מחשבתו, ועבודת התפילה שלו הייתה במסירות נפש ממש מחד, ובקול ערב ובנעימות מאידך. יהודים רבים ולהבדיל אף גויים היו נעמדים לשמוע את קול זמרת תפילתו. תלמידיו המפורסמים היו: הגה"ק מאסטראווצא זי"ע, הגה"צ רבי שמעל'ה מזעליכוב הי"ד, שהיה דבוק ברבו עד כלות ממש, והגה"ק רבי משה יחיאל מלעברטוב הי"ד, ועוד.

כמו"כ היה ידוע בדורו כבעל מופת גדול, אמנם דעתו לא הייתה נוחה מכך שרבים נהרו אליו רק כדי להיפקד אצלו בדבר ישועה ורחמים ותו לא מידי, ולא חפשו למלא את מטענם הרוחני בקנייני נצח, באמרו בשם רבו הרה"ק מפרימשלאן, וי"א בשם אביו השרף, כהאי לישנא: רבי חייב לדעת לפעול מופתים..., אמנם לא כל מי שיודע לפעול מופתים, רבי הוא!

אחר חג הפסח של שנת תרמ"ב חלה ונסע לווארשה לדרוש ברופאים. שם החמיר מצבו, והוא החליט להישאר בווארשה ולשם כך בחר לעצמו את חלקת מחוקק ספון בבית החיים הגדול גנש'ה בווארשה, וביום כ"ד סיון נתעלה לגנזי מרומים, ושם מנ"כ במעלה בית החיים. אחר הסתלקותו יצאו לאור דברי תורתו בספר "אמת ליעקב". את מקומו ודרכו הק' המשיכו בניו במקומות מושבותיהם: הרה"ק רבי יוסף מנחם מבלענדוב זי"ע, הרה"ק רבי ישעי' מלאדז זי"ע, הרה"ק רבי שלום מפשיטעק זי"ע, והרה"ק רבי אבי עזרא זעליג מקאזניץ זי"ע.

סיפר לי הג"ר לייביש ענגיל דומ"ץ ריקא זצ"ל שעלה בסוף ימיו לירושלים, ששמע מפ"ק של הרה"ק רבי יעקב יצחק מבלענדוב זי"ע, כי אמו הרבנית ע"ה לא הייתה יכולה להניק את ילדיה היות והייתה חלושת המזג, וכאשר נולד בנה הרבי מבלענדוב, חיפשו מינקת בעבורו, ונודע שיש באיזה כפר מרחק ג' פרסאות ממאגלינצא אישה יהודית שנלב"ע בנה התינוק ל"ע, ושכרו אותה שתבוא להיות מינקת, והיא כמובן לא סירבה. והנה כאשר רצתה להניקו, לא רצה בשום אופן לינק ממנה, וחשבו הנשים שאולי זה בגלל שהוא תינוק חכם המכיר את אמו, וקראו לאמו שתבוא להיות עמו, אך ללא הועיל, הוא לא רצה לינוק. הלכו וקראו לנשים אחרות, ומהם הסכים התינוק לינוק.

נכנסה אמו מיד לחדר בעלה הקדוש השרף הרה"ק ממאגלינצא זי"ע וספרה לו הדבר, אמר הרה"ק ממאגלניצא שיביאו את התינוק אליו, ונתן לו מכה קלה על לחיו ואמר "תינק". אך גם זה לא הועיל, והתינוק לא רצה לינוק בשום אופן. מיד אמר הרבי ממאגלניצא שישלחו את האישה מן הבית ויותר לא תנסה להניקו. וכעבור כמה שבועות נודע הדבר, שהמינקת הזו השתמדה ל"ע. והבינו כולם את גודל קדושתו של אותו ילד. וכשהיה הרה"ק מבלענדוב בן שש שנים, הלך פעם אחת עם אמו, וראו את אותה מינקת מרשעת נכנסת לבית הטומאה, ואמרה לו אמו: "זו היא שלא רצית לינק ממנה". (הגה"ח ר' נח גד ווינטרויב ז"ל, בישישים חכמה, עמ' ר"ו)

סיפר לי הרב ר' משה סג"ל: אחר חג הפסח צמח "געשווייר" על גב ידו של הרה"ק רבי יעקב יצחק מבלענדוב זי"ע, והיה קשה מאוד לרפאותו, והיה פליאה בין אנשיו מנין בא לו אבעבועה זו, כי ידעו שהוא מתנהג תמיד בנקיות גדולה מאוד. ויאמר להם הרה"ק, כי זה בא לו מאשר הייתה אצלו אישה אחת עם בנה, ואחר נתינת הקוויטל, קרב פתאום הנער הצעיר ונשקו על גב ידו, והנער הלז אכל חמץ רח"ל בפסח שעבר, לכן הזיקה לו נשיקתו, ובאה לו זו המכה. (החסיד ר' אלעזר דוב גימאן ז"ל מקאזניץ, ספרן של צדיקים, עמ' ס"ט)

באחת ההזדמנויות ישב הרה"ק רבי יצחק יעקב מבלענדוב זי"ע ביחד עם הרבי מפוריסוב זי"ע, והרה"ק מבלענדוב נטל שיריים

המשך בעמוד הבא...

ממאכלו של הרה"ק מפוריסוב. וישאל לו הרה"ק מפוריסוב, והלא אתם עובדים עד למאוד על מידת האמת, ואכן אתם סבורים שאני ראוי להאכיל מהשיריים שלי? ויען לו הרה"ק מבלענדוב "במידת האמת יש ד' מאות דרכים, ודרך אחת של אמת הוא שיקחו שיריים מהשני כדי שלא יגרם לו חלישות הדעת". (הרה"צ רבי ישראל רוזנצווייג זצ"ל, אוצר ישראל ח"א, עמ' רכ"ט)

בעת מסיבת סעודה אמר הרה"ק רבי יעקב יצחק מבלענדוב זי"ע דברי מוסר, ובתוך הדברים סיפר מעשה נורא, ואמר: הלא דרכי לקום בשעה שנייה אחר חצות הלילה, פעם קמתי וראיתי שעומד אצלי נפטר, ולא דיברתי עמו מאומה עד אשר למדתי את השיעורים שלי, ואחר כך שאלתיו מה בקשתו, והשיב לי כי זה שנה וחצי שמת, ואין לו מנוחה, וגם עתה עומדים המחבלים בחוץ וממתינים עליו. והוא היה מהנוסעים אלי. ושאלתי אותו, והלא היו לך בנים, וכי לא עשו לך שום טובה בקדיש שאמרו עליך? והשיב לי, הטובה בקדיש הוא רק למי שנקבר, אמנם אני לא נקברתי, כי מיד חטפוני המחבלים והניחו דבר מה על מיטתי במקומי. שאלתי אותו "מפני מה היה לך זה העונש הגדול?" ויען לי: כל זה בא לי מחמת שהייתי לץ ותמיד אמרתי דבר הלצה. וסיים הרה"ק: עכבתיו אצלי עד למחרת בעת ערב, ואז עשיתי לו טובה ב"ה. זי"ע. (החסיד ר' אלעזר דוב גימאן ז"ל מקאזניץ, גן הדסים, עמ' כ"ח)

"והיה לכם לציצית"

מִסַּפֵּר הָרַב יוּד מִבְּנֵי בְּרַק: זֶה הָיָה בַּתְּקוּפָה שֶׁהִרְבֵּיתִי לְבַקֵּר בַּמֶּרְכָּז הָרְפּוּאִי אִיכִילוֹב בְּתֵל-אָבִיב, שֶׁבּוֹ נָתַתּ קְרוֹב-מִשְּׁפָּחְתִּי נְתוּחַ קָשֶׁה. לֹא יָכֹלְתִּי שֶׁלֹּא לְהִבָּחֵין בְּאִישׁ שֶׁשָּׁכַב בַּחֶדֶר הַסָּמוּךְ. יְהוּדִי צָנוּם, בִּשְׁנוֹת הַשִּׁשִּׁים אוֹ הַשִּׁבְעִים לְחַיָּיו, שֶׁהַשֵּׂיבָה כִּבָּר נִכְּרָה הֵיטֵב בְּשַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ וּבִזְקָנוֹ הַדָּלִיל.

שְׁנֵי דְּבָרִים מָשְׁכוּ אֶת תְּשׂוּמַת-לִבִּי: רֵאשִׁית, תָּמִיד - אֲבָל תָּמִיד! - מָצָאתִי אוֹתוֹ מְדֻבָּר אֶל מִישֶׁהוּ שֶׁעָמַד לְצִדּוֹ. לֹא מִשָּׁנָּה מִי הָיָה הַמַּאֲזִין - רוֹפֵא, אָח, אוֹ קְרוֹב-מִשְׁפָּחָה מִזְדַּמֵּן שֶׁל שָׁכֵן לַמִּטָּה - הוּא דִּבֵּר וְהַלָּה הִקְשִׁיב. הַדָּבָר הַשֵּׁנִי, מֵעַל לַפְּעָמָה הָאַחִידָה שֶׁלּוֹ, לָבַשׁ צִיצִית גְּדוֹלָה, צְהֻבָּה מִישֶׁן, שֶׁהִבְלִיטָה עוֹד יוֹתֵר אֶת מִמְדֵּי גּוּפוֹ הַגָּחוּשׁ.

כְּמִדֹּמַנִי שֶׁהַדָּבָר קָרָה בְּיוֹם הָאַחֲרוֹן לְאִשְׁפּוּזוֹ שֶׁל קְרוֹב-מִשְׁפָּחְתִּי. כְּשֶׁבָּאתִי, לֹא עָמַד אִישׁ לְיָדוֹ מִטָּתוֹ וְהוּא בָּהָה נִכְחוֹ, כְּמַפְלִיג בְּהִרְהוּרָיו. אוּלָם כְּשֶׁהִבַּטְתִּי לְעֶבְרוֹ, הֵרִים אֶת יָדוֹ וְהִזְמִינַנִי לְהִכָּנֵס אֵלָיו. כָּךְ מָצָאתִי אֶת עַצְמִי עוֹמֵד לְיַד מִטָּתוֹ וּמְמַלֵּא אֶת תַּפְקִיד הַמַּאֲזִין שֶׁל הַמְסַפֵּר הַבִּלְתִּי-נִלְאֶה.

"קוֹרְאִים לִי דָּנִיאֵל בֶּרְקוֹבִיץ", הִצִּיג אֶת עַצְמוֹ, וּבְטֶרֶם הִסְפַּקְתִּי לְהַגִּיב אֶת עַצְמִי, הִמְשִׁיךְ בִּדְבָרָיו. "וַדַּאי אַתָּה שׁוֹאֵל אֶת עַצְמְךָ מַדּוּעַ אֲנִי לוֹבֵשׁ אֶת הַטַּלִּית הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת מֵעַל בְּגָדַי", אָמַר, וְלֹא הִמְתִּין לִתְשׁוּבָתִי. נִרְאֶה הָיָה כְּאִלּוּ עָבַר לְעוֹלָם אַחֵר. כָּל כֻּלּוֹ הָיָה שָׁקוּעַ בְּסִפּוּרוֹ:

"נַעַר צָעִיר הָיִיתִי לִפְנֵי פְּרֹץ מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה. גָּדַלְתִּי בְּבֵית חֲסִידִי בְּהוֹנְגַרְיָה. בִּהְיוֹתִי כֶּבֶן חֲמֵשׁ-עֶשְׂרֵה שְׁלָחוּנִי הוֹרַי מִן הַבַּיִת כְּדֵי שֶׁאֶלְמַד מִקְצוֹעַ. בְּמֶשֶׁךְ כַּמָּה חֳדָשִׁים הִתְמַסַּרְתִּי לִלְמוֹד הַמִּקְצוֹעַ, וּלְאַחַר-מִכֵּן עָזַבְתִּי שׁוּב אֶת הַבַּיִת, הַפַּעַם כְּדֵי לַעֲבֹד בְּאוֹתוֹ מִקְצוֹעַ וּלְמַיֵּעַ בְּאֶמְצָעוּתוֹ לְפַרְנָסַת הַבַּיִת.

אֶת מַרְבִּית יָמַי עָשִׂיתִי רָחוֹק מִן הַבַּיִת וְרַק מֵעֵת לְעֵת שַׁבְתִּי אֲלֵיהֶן לְבִקּוּרִים קְצָרִים. בְּכָל פַּעַם, כְּשֶׁיָּצָאתִי מִן הַבַּיִת לַדַּרְכִּי, נוֹהֵג הָיָה אָבִי זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה לְלַוּוֹתֵנִי כְּבָרֶת-דֶּרֶךְ וְלִלְחֹשׁ בְּאָזְנֵי דִּבְרֵי חִזּוּק וְעִידּוּד לְהֶמְשֵׁךְ הֲלִיכָה בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה גַּם בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי נִמְצָא רָחוֹק מֵהַבַּיִת.

קָשִׁיִּים רַבִּים וְהַרְפַּתְקָאוֹת לֹא-מְעַטּוֹת עָבְרוּ עָלַי, אַךְ בְּחַסְדֵי ה' הִצְלַחְתִּי לַעֲמֹד בְּכֻלָּם וְנִשְׁאַרְתִּי נֶאֱמָן לַחִנּוּךְ שֶׁקִּבַּלְתִּי וּלְמוֹרֶשֶׁת אֲבוֹתַי.

לְאַחַר פְּרֹץ הַמִּלְחָמָה גִּיַּסְתִּי לַצָּבָא הַהוּנְגָרִי, שֶׁבִּתְקוּפָה מְסֻיֶּמֶת הָיָה כָּפוּף לִשְׁלִטּוֹנוֹת גֶּרְמָנְיָה הַנָּאצִית. גַּם בִּהְיוֹתִי חַיָּל בַּצָּבָא הִשְׁתַּדַּלְתִּי בְּכָל מְאוֹדִי לִשְׁמֹר וּלְקַיֵּם אֶת מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה. אוּלָם הָיְתָה מִצְוָה אַחַת, שֶׁבִּגְלַל הַקְּלוּת הַיַּחֲסִית בְּשִׁמְרָתָהּ, הִשְׁתַּדַּלְתִּי בְּמֻיָּחָד לְהַקְפִּיד לְקַיְּמָהּ - הִיא מִצְוַת צִיצִית. כָּל שֶׁהָיָה עָלַי לַעֲשׂוֹת הוּא לִלְבֹּשׁ אֶת הַצִּיצִית מִתַּחַת לִבְגָדַי, מִבְּלִי שֶׁאִישׁ אֲפִלּוּ יֵדַע עַל כָּךְ, וְכָךְ נָהַגְתִּי.

לִקְרַאת סוֹף הַמִּלְחָמָה, עִם הִתְקַדְּמוּת כּוֹחוֹת הַצָּבָא הָרוּסִיִּים, לָחַמְתִּי מַמָּשׁ בְּקֶרֶן הַחֲזִית. בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה שָׂרַר מֻזָּג-אֲוִיר קַר בְּיוֹתֵר וּשְׁלָגִים כְּבֵדִים יָרְדוּ בָּאֲזוֹר שֶׁבּוֹ הָצַבְנוּ. יוֹם אֶחָד מָצָאנוּ אֶת עַצְמֵנוּ, אֲנִי וְקִמְעָ חֲלָיִים, מִבְּדָדִים לְגַמְרֵי בְּתוֹךְ מְעָרַת קֶרַח קְטַנָּה, בְּלִי אֲזוֹר מֻשְׁלָג, לְלֹא מָזוֹן, לְלֹא מַיִם וּלְלֹא צִיּוּד מַתְאִים.

לָצֵאת הַחוּצָה לֹא יָכֹלְנוּ, בִּגְלַל הַסְּעָרָה הַקָּשָׁה שֶׁהִשְׁתּוֹלְלָה. מִצַּד שֵׁנִי, גַּם הַשָּׁאֳרוּת מִמֶּשֶׁכֶת בְּתוֹךְ הַמְּעָרָה לֹא הָיְתָה מַבְטִיחָה בְּהַרְבֵּה. לֹא נוֹתַר לִי אֶלָּא לְהִתְפַּלֵּל לַה' שֶׁיִּשְׁלַח לָנוּ יְשׁוּעָה מְהִירָה.

פִּתְאוֹם שָׁמַעְנוּ קוֹלוֹת קְרֵבִים וּבָאִים. בַּתְּחִלָּה חָשַׁבְנוּ שֶׁאוּלַי הֵם כּוֹחוֹתֵינוּ, וְשָׁמַחְנוּ שֶׁאוּלַי הֵם יַחֲלִצוּנוּ. אוּלָם עַד מְהֵרָה הִתְבָּרֵר לָנוּ, כִּי טָעִינוּ מָרָה. הָיוּ אֵלֶּה חַיָּלֵי הָאוֹיֵב - הָרוּסִים.

כַּיָּדוּעַ, חַיָּלִים שֶׁנָּפְלוּ בַּשֶּׁבִי בִּמְלֹחֶמֶת-הָעוֹלָם לֹא זָכוּ לִתְנָאִים מְשֻׁפָּרִים, בִּלְשׁוֹן הַמְּעַטָּה. מִטְבַּע הַדְּבָרִים נִתְקַפְּנוּ חֲרָדָה גְּדוֹלָה. נוֹסַף עַל כָּךְ, הָיִיתִי שָׂרוּי בְּמַצָּב שֶׁל חֻלְשָׁה וּתְשִׁישׁוּת כְּשֶׁהוּבֵאתִי עִם חֲבֵרַי לַמִּפְקָדָה הַקְּרוֹבָה שֶׁל הַצָּבָא הָרוּסִי. הִתְכּוֹנַנּוּ נַפְשִׁית לַבָּאוֹת: חֲקִירוֹת, עִנּוּיִים וּלְאַחַר-מִכֵּן הוֹצָאָה לְהוֹרֵג.

עִם הַגָּעָתֵנוּ לַמִּפְקָדָה הוּבֵאנוּ תְּחִלָּה לִבְדִיקָה אֵצֶל רוֹפֵא. כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ תּוֹרִי לְהִבָּדֵק וְנִתְבַּקַּשְׁתִּי לִפְשֹׁט אֶת כָּתֳנְתִּי, נִתְגַּלְּתָה הַצִּיצִית. קִוִּיתִי שֶׁהָרוֹפֵא לֹא רָאָה צִיצִית מִמֶּנִּי וְלָכֵן גַּם לֹא יָבִין אֶת מַשְׁמָעוּתוֹ שֶׁל בֶּגֶד זֶה. אוּלָם הוּא יָדַע גַּם יָדַע. לְפֶתַע הִבִּיט עָמֹק לְתוֹךְ עֵינַי וְאָמַר, כְּמִעַט זָעַק - "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל!".

לִבִּי הָלַם בְּחָזְקָה וְרֹאשִׁי הִסְתַּחֵרר. זוֹ הָיְתָה דַּרְכּוֹ לוֹמַר לִי כִּי הוּא יְהוּדִי. עָנִיתִי לוֹ בְּנִיעַ-רֹאשׁ קַל וּדְמָעוֹת הֵצִיפוּ אֶת עֵינַי וְאֶת עֵינָיו.

מֵאוֹתוֹ רֶגַע נִטְלַנִי הָרוֹפֵא תַּחַת חָסוּתוֹ. בְּעֶזְרַת קְשָׁרָיו הִצְלִיחַ לְשַׁכְנֵעַ אֶת עֲמִיתָיו הַחַיָּלִים שֶׁלֹּא לִנְגֹּעַ בִּי לְרָעָה. הוּא אַף דָּאַג לִי לְהַסְפָּקָה סְדִירָה שֶׁל תְּרוּפוֹת סוּלְפָה, שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן הָיוּ עֲדַיִן חֲדָשׁוֹת וְלֹא נִתְּנוּ לְכָל אֶחָד, וַדַּאי לֹא לִשְׁבוּיֵי מִלְחָמָה. בִּזְכוּתוֹ, לְמַעֲשֶׂה, נִשְׁאַרְתִּי בַּחַיִּים, הַיָּחִיד מִכָּל קְבוּצַת הַחַיָּלִים הַשְּׁבוּיִים שֶׁהָיוּ עִמִּי, כָּל הָאֲחֵרִים הוּמְתוּ עַל יְדֵי הָרוּסִים".

בִּנְקֻדָּה זוֹ, כָּךְ נִרְאֶה, שָׁב דָּנִיאֵל חֲזָרָה לְקַרְקַע הַמְּצִיאוּת. פִּתְאוֹם, כְּאִלּוּ נִזְכַּר שֶׁאֲנִי עוֹמֵד מוּלוֹ וּמַאֲזִין לוֹ, חִיֵּךְ אֵלַי וְאָמַר: "אַתָּה מֵבִין, מֵאָז וְעַד הַיּוֹם אֲנִי מַקְפִּיד לִלְבֹּשׁ אֶת הַצִּיצִית מֵעַל לִבְגָדַי. כָּךְ שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ בָּרְחוֹב וְכָךְ כְּשֶׁאֲנִי כָּאן. אֲנִי גַּם מְקַיֵּם מֵעַיִן נֶדֶר שֶׁנָּדַרְתִּי בְּלִבִּי, לְסַפֵּר אֶת סִפּוּרִי זֶה לְכָל מִי שֶׁאֶפְגֹּשׁ וְשֶׁיֹּאוֹת לְהַאֲזִין לִי"...

חוק וסדר

פינה משפטית מאת עו"ד משה פרידל

ותבקע האדמה/מי קודם למי?

סדרי הקדימויות בהצלה שווים לסדרי הקדימויות של מצוות צדקה - כתבו הרב יואל וד"ר חנה קטן במדור רפואה בפרשה. כהן קודם למי שאינו כהן, גבר קודם לאישה, פיקח לשוטה, תלמיד חכם לעם הארץ וכו', כאשר המציל עצמו קודם לכולם. וכן קירבה פיסית, כל הקרוב אל המציל קרוב בהצלה, שהרי כבר התחייב להצילו ואינו רשאי לנטוש אותו. קיימים חילוקי דעות הלכתיים לגבי המקרים הרבים שבהם הנפגעים השונים הם בעלי קריטריונים שונים וסותרים.

אולם, ברוב המקרים גוברת על קריטריונים אלה הקביעה, שמי שהסיכוי להצילו גדול יותר, קודם להצלה למי שספק אם הטיפול יועיל לו. שמי שיש להניח שהצלתו תהיה לחיים ארוכים, קודם למי שהצלתו תהיה כנראה רק לחיי שעה. שמי שבוודאי מסוכן קודם לספק מסוכן. ועוד ייאמר: מי שהתחילו לטפל בו אפילו שלא בצדק, אין רשות להפסיק לו את הטיפול.

הכותב הינו בעל משרד עורכי דין ברעננה

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל

שאלה: בעת טיול קבוצתי באירופה מצאנו את עצמנו כלואים במלון בשבת משום שדלת הכניסה הראשית נפתחה ונסגרה אוטומאטית באמצעות עין חשמלית. שמתי לב שגם בחדרי השירותים, מפיגי הריח פועלים באופן אוטומאטי, ובאופן כללי כמעט הכול היה אוטומאטי ובלתי נשלט. האם יש פתרון הלכתי למציאות הזאת הקיימת כבר בכל העולם? (לא בכל מדינה יש בתי מלון יהודים וכו')

תשובה: אכן זו מציאות הגורמת להרבה שאלות הלכתיות וחשש לחילולי שבת, ולכן ראוי לכל יהודי לשים לב בזמן שמתכנן את נסיעתו, לקבוע את שהותו בבית מלון או אכסניה שאין בהם את החששות הנ"ל ואף אם הם ברמה פחות טובה, ואדרבא בכך מכבד את השבת, שנמנע מחשש חילולי שבת[א].

אמנם כשאין אפשרות אחרת, ומוכרח הוא ליסע, או שהוא כבר נמצא בשבת בבית מלון שכזה ורק כעת שם לב לבעיות הנ"ל, יש לכמה מהמצבים הנ"ל פתרונות הלכתיים הנכונים לשעת הדחק כגון זו וכמו שאפרט לקמן.

באשר לדלת הראשית של המלון הנפתחת על ידי עין אלקטרונית: ימתין עד שיעבור שם גוי, וכשהגוי עובר בפתח ימהר גם הוא להיכנס, וייזהר שלא ייכנס אחריו כשהדלת מתחילה להינעל, וכך ינהג גם באשר ליציאה מבית המלון[ב].

באשר לדלת הכניסה לחדר הנפתחת ע"י כרטיס מגנטי: אם אין אפשרות לפתוח את החדר על ידי מפתח, יוכל לרמוז לגוי ברמז שאינו ביטוי של ציווי לפתוח עבורו את הדלת[ג], וכגון שיאמר לו 'איני יכול להיכנס לחדר'[ד].

אפשרות אחרת היא לנסות להדביק את מקום המנעול בסרט דביק מערב שבת באופן שהדלת לא תינעל, אך כמובן החיסרון בזה הוא ברור, שיש חשש גניבה וכדומה.

באשר לבית הכיסא: הנה מצוי שמלבד מפיגי הריח הפועלים בעת יציאתו, גם המים יורדים באופן אוטומאטי כשעוזב את המקום, והנה אם הוא כבר נמצא שם ורק אז מתברר לו מציאות זו, יש מקום להקל שיוכל לעזוב את המקום, משום שהוא פסיק רישא דלא איכפת ליה[ה] באיסור דרבנן[ו], המותר במקום הצורך[ז].

אך אם כבר קודם כניסתו היה מודע לבעיות הנ"ל, לכתחילה יחפש מקום אחר ללא החששות הנ"ל, ואם אי אפשר, יש מקום להתיר להיכנס מטעם הנ"ל, וכן משום כבוד הבריות.

אמנם מצוי שבכניסתו לשם נדלק האור באופן אוטומאטי, ויש לשים לב לכל זה[ח].

ומלבד חששות אלו ישנם חששות נוספים בפעולות חשמליות נוספות הנגרמות בפתיחת דלת החדר, בפתיחת דלת המרפסת או החלון ובסגירתם, כגון בהדלקת המזגן והתאורה ובכיבוי, ויש לתת את הדעת על כך. וישנם בתי מלון שהמערכות החשמל ומיזוג האוויר אינן מופעלות באמצעות חיישן (גלאי נפח) אלא על ידי הנחת הכרטיס המגנטי בתוך בית קיבול המותקן לכך. והעצה בזה היא להניח אחד משני הכרטיסים במקום הנ"ל למשך כל השבת[ט].

א - עיין דוגמה לדבר בביאור הלכה סימן ר"נ ד"ה 'כי זהו כבודו'.
ב - אורחות שבת חלק ג' פרק כ"ו סעיף כ"ו והערה ל"ט.
ג - שמירת שבת כהלכתה חלק א' פרק כ"ג סעיף ס"ח (במהדורה השלישית שיצאה כעת לאור) דיש פוסקים הסוברים ד"יצירת פתח' אינה נחשבת להנאה, וזו גם עצה לדלת הראשית של המלון.
ד - ואם אינו מבין, יש מקום להקל אם הוא צורך גדול ויש בדבר ביטול 'עונג שבת', ולצוות על הגוי בפירוש שיפתח עבורו את הדלת דהוא שבות דשבות במקום צורך גדול ומקום מצווה אמנם לשיטת החזו"א הוא אמירה לנכרי באיסור דאורייתא. וכמובן שלא יוכל לצאת ולהיכנס לחדר מספר פעמים כאוות נפשו על ידי עצה זו, אלא אך ורק במקום צורך גדול כדלעיל, וצריך ליזהר מאד בכל זה.
ה - נראה לענ"ד ברור דזה נכלל בגדר 'כ"ר דלא איכפת ליה' וכמו 'ארעא דחבריה', ואף לסוברים דשפיכת מים בגינה ציבורית (בדרך של פסיק רישא) נחשבת כפ"ר דניחא ליה, מ"מ כאן שהוא רק אורח שם לכמה ימים, וכן שכמה רגעים אחריו ייכנס שם גוי ויגרום הוא להפעלת מפיגי הריח וירידת המים, הוי כפ"ר דלא איכפת ליה.
ו - עיין שו"ת מנחת יצחק ח"ג סימן כ"ג.
ז - כמבואר במשנה ברורה סימן שט"ז ס"ק ה', וסימן שכ"א ס"ק נ"ז ושעה"צ שם אות ס"ח, וכן יש לומר שיש בזה פגם בכבוד הבריות להשאר שם כל השבת-ששי"כ פרק ל"ב הערה קכא*).
ח - ואם היא תאורה שיש בו הבערה (חוט להט) לכאורה אין היתר דהוא פ"ר באיסור דאורייתא, אך אם התאורה היא בלי הבערה, אולי יש מקום להקל במקום שנוגע לכבוד הבריות, והדבר תלוי בשאלה שנחלקו בה האחרונים האם בהפעלת תאורה כזו יש איסור דרבנן או איסור דאורייתא. ומן הסתם בד"כ אפשר למצוא מקום אחר.
ט - מתוך שמירת שבת כהלכתה שם, ואורחות שבת שם. ומערכות המופעלות על ידי גלאי נפח יתכן שיוכל לנטרלם על ידי כיסוי הגלאי במגבת וכדו'.

שביבים / שאול שיף

בני ישראל קיימים לעולם!

בספר "רשימות שיעורים" מהגרי"ד סולובייצ'יק על מסכת סוכה (מא, ע"ב), ביאר באופן מעניין, מה ניצב מאחורי המעשה של רבן גמליאל והזקנים שהיו בספינה, ורבן גמליאל נה אתרוג באלף זוז ובזבז מכספו יותר מחובתו.

ותוכן דבריו, על-פי המבואר בגמרא שם: "הולך לבקר חולים ולנחם אבלים ולולבו בידו". ויש להעיר מדוע הזכירה הגמרא דווקא שתי מצוות אלו (ביקור חולים וניחום אבלים) שאנשי ירושלים קיימו ולולביהם בידיהם?

וביאר הגרי"ד: "הניצחון של כלל ישראל נגד האומות העומדות עלינו לכלותינו הוא זה, שבני ישראל קיימים לעולם, כי הרי זו היא עיקר מלחמתן של אומות העולם עלינו לכלותינו, בין באופן גופני ובין באופן רוחני. והלולב משל הוא לחוט השדרה - דבר שאינו נרקב ועומד ישר ואיתן. כלומר, העקשנות של בני ישראל הניצבים בתוקף ובעזות מול כל אלה המנסים לכלותינו. משום כך מספרת הגמרא שאנשי ירושלים הביאו איתם את הלולב כשהלכו לנחם את האבלים ולבקר את החולים, כי בכך רצו להורות לכל מי שנמצא בצער או בסבל, שעליו להתאמץ ולא להיכנע חס וחלילה לייסוריו ועליו להתגבר על צרותיו - כשם שבני ישראל מתגברים כנגד אלה העומדים עליהם בכל דור ודור לייסרם ולכלותם".

ולפי יסוד זה ביאר הגרי"ד את המעשה בספינה: "מעשה זה קרה בתקופה של גזרות רעות ושמד שגזרה מלכות רומי הרשעה על בני ישראל, שלא לקיים את מצוות התורה. וראייה לכך, שהייתה אז עת צרה ושמד, ולכן לא היה לזקנים האלה אלא לולב אחד שעלה אלף זוז לרבן גמליאל. הזקנים עלו לספינה לשוט לרומי לבקש רחמים על עמם מהמלכות הרשעה, אולי תבטל את גזרות השמד הנוראות שהטילה על בני ישראל. רבי עקיבא היה אבל על תלמידיו שמתו, רבי אלעזר בן עזריה היה עני וירד מנכסיו (ביצה כג, ע"א), רק רבן גמליאל הצליח להביא לולב אחד איתו על הספינה. נטלו ונתנו לחבריו ליטול, אעפ"י שעבר בזה על גזרת השונא. רבן גמליאל באותו הזמן רצה לעודד את הרוחות הנדכאות ולחזק ידי חבריו שלא יתייאשו מהגזרות הרעות של שמד, אלא אדרבא יתאמצו ויתבצרו בנטילת הלולב שהוא סימן הנצחיות של עם ישראל, ויתחזקו באמונתם שבני ישראל בעזה"י סוף סוף יתגברו על אויביהם. בני ישראל קיימים לעולם והלולב סימן לנצחונם על הצרים שעומדים עליהם". עד כאן דבריו של הרב סולובייצ'יק המובאים בספר "רץ כצבי" חלק ב' עמ' מט, מאת הרב צבי רייזמן שליט"א, לוס אנג'לס.

נפש בהמית בלבוש חסידי

מענה אדוני אבי זקני מורי ורבי, מהר"ש (הרביעי לאדמו"רי חב"ד) לאדוני אבי מורי ורבי, הרש"ב (החמישי לאדמו"רי חב"ד), ביחידות חורף תרל"ה:

היצר הרע נקרא הנפש הבהמית, לא מפני שהוא בהמה דווקא, כי לפעמים הוא שועל, פיקח שבחיות, וצריכים לחכמה מרובה להבין תחבולותיו. ולפעמים הוא מתלבש בלבוש צדיק תמים עניו ובעל מידות טובות.

בכל אחד ואחד הנפש הבהמית שלו היא לפי מהותו הפרטי. ויש אשר מתעורר חשק גדול ללמוד חסידות או להתבונן היטב באיזה השכלה, ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות הנפש הבהמית למנוע מעבודת התפילה וכד'.

ונקוט האי כללא (ואחוז כלל זה) בידך וזכור אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהיה לדבר זה - אפילו אל המניעה היא מדבר היותר נעלה - הוא רק מתחבולותיה של נפש הבהמית.

וסיים אדוני אבי מורי ורבי (הרש"ב) נ"ע: עד אז לא ידעתי שתיתכן נפש בהמית בלבוש ירא שמים, שלא לדבר על נפש בהמית בלבוש "חסידי". (מתוך "יום יום" לאדמו"ר הריי"ץ)

"גודל רוץ"

גנזך קידוש ה' (בני-ברק) פתח במבצע "בנך ובן בנך". במסגרת זו מעודד ה"גנזך" את בני ניצולי השואה ונכדיהם, להעלות על הכתב את כל המידע שאצור בקרבם ולהעמידו לרשות הציבור. לפני מספר ימים הוציא ה"גנזך" לאור את הספר "המה ינחמוני" על הרב החסיד ר' נחמיה בלושטיין ז"ל וזוגתו מרת חיה ע"ה.

בפרק "איש את רעהו יעזורו" מספרים בני משפחת בלושטיין:

"...גם במחנה המוות צ'נסטחוב, בו שהה ר' נחמיה באותה עת, שמעו הגרמנים כי צבאות רוסיה מתקרבים לעיר. הם ריכזו את כל יושבי המחנה, תוך שכנועים והבטחות כי נלקחים הם אל מחנות העבודה שבהם לא יחסר להם כלום ויקבלו בשפע, מזון וביגוד. הם יצאו אל דרך נוראה של סבל וייסורים, התעללות סדיסטית ואכזרית שנמשכה שבועות רצופים, עד הגיעם אל מחנה המוות הנורא בוכנוולד. החבורה החסידית הוכיחה בעת הזו, את חשיבותה ומסירותה... וכך סיפר הרב החסיד ר' גודל אייזנר (ז"ל) על מסע זה: "מקרה זה מעביר בי צמרמורת עד היום, היה זה בעת שהרוצחים האכזרים הריצונו בדרך כדי להתעלל בנו. כוחי נחלש עד שפשוט לא יכולתי יותר להזיז את רגלי, כאילו תקפני שיתוק ר"ל, באופן פתאומי. חברי המשיכו לרוץ לפני ואני נשארתי על מקומי מבלי יכולת לזוז. תוך שניות כיוון אלי אחד השומרים את אקדחו כשהוא אומר בפראות נוראה: יודע, האסטו איין קוגעל (יהודי, הנה לך כדור). זאת לדעת כי הרוצחים לא התחשבו בנו ובייסורינו כלל. כל רצונם היה למהר ולהתקדם לכוון גרמניה, ומי שלא המשיך בקצב שלהם, או שנפל ומת במקום, או שירו בו מיד. אני שראיתי ושמעתי את שאגתו הפראית של הנאצי קבלתי הלם ונשארתי כמאובן במקומי. חברי הטוב, ר' נחמיה בלושטיין שרץ מאחוריי, תפס את מצבי החמור וזעק זעקת אימים בכל כוחו: "גודל, לוייך" (גודל, רוץ). זעקת חבר זו ממעמקי נפשו, טלטלה אותי טלטלה עזה והחזירה לי כוחות גופניים ונפשיים שנשאו את רגלי בריצה על-טבעית למצב בו הייתי אז והכדור שהיה מכוון אלי לא פגע".

כאשר ההפסד גדול מנשוא

מעשה בעני מרוד מפראג, שהחליט לנדוד למרחקים למצוא כדי מחייתו ולהביא טרף לביתו. משהצטבר תחת ידו סכום ניכר, החליט לחזור לביתו. הזדמן לפניו סוחר עשיר, אף הוא מתושבי פראג, שזה עתה רכש חביות מלאות יין, והיה בדרכו הביתה. ביקש העני להצטרף אליו בעגלתו ואת הכסף שעמל עליו הטמין באחת החביות תוך שהו מסמן בה סימן מובהק. בהגיעם הבית, והנה הכסף איננו והחבית ריקה. ביקש העני מהסוחר להחזיר לו את כספו אך הלה הכחיש מכל וכל. משהגיש העני את טענותיו אל המרא דאתרא, רבי יחזקאל לנדא זצ"ל, בעל ה"נודע ביהודה", והעשיר עומד על דעתו. אמר לו הגאון: שמע נא, מצד תביעת הממון אי אפשי לחייב אותך להשיב את הכסף, בהיות שכלל בידינו "המוציא מחברו עליו הראייה". ברם מצד הלכות איסור והיתר יש צורך להתחשב עם טענת העני שהטמין את כספו באחת החביות, ואם אתה לא נטלת את הכסף, וודאי שהגוי בעל העגלה הוא אשר חיפש את הכסף בין החביות, ולקחו, ושוב, כל החביות דינן כיין נסך ואסורות בשתייה.

גדול ההפסד מנשוא, חשב העשיר, נכנס עם ה"נודע ביהודה" לחדר ושם הודה בפניו כי הוא זה אשר גנב את כספו של העני. הכסף הושב וגם קנס הושת על הסוחר הגנב.

מיתות חטופות

ביום חמישי האחרון נתקבלתי אצל האדמו"ר המקובל, רבי עקיבא רבינוביץ', הלוא הוא האדמו"ר מפוריסוב שליט"א. סיפרתי לו על תעלולי הרב הראשי של טורקיה, הרב יצחק חליבה, הנותן ידו לפגוע בבתי העלמין העתיקים באיסטנבול, ועל העדויות הקשות בדבר הפגיעה בקברים עתיקים. לא זו אף זו: ישנם (מסיבות שעוד ייחשפו) המוליכים שולל את "הראשון לציון" הגר"ש עמאר שליט"א על הנעשה בבתי העלמין העתיקים באיסטנבול, בניגוד לדעתם של כל גדולי ישראל, שיש לסגור את שלושת בתי העלמין העתיקים של איסטנבול, ששם קבורים צדיקים קדושי עליון. אחד המעורבים בהטעיית הגר"ש עמאר שליט"א, כתב במו ידיו דו"ח מעורר פלצות וחלחלה על ההתנהלות של הרב חליבה בכל הקשור לבתי העלמין הללו (הדו"ח בידי ואשמח לשלחו לכל דורש) והנה באחרונה כבמטה קסם חזר בו ממה שהוא בעצמו כתב על פי ראות עיניו ממש. מפלאי הבריאה. האדמו"ר ביקש להזהיר כי כאשר מדובר ב"חטוטי שכבי" כדאי מאוד מאוד להיזהר ולא חשובה כלל גדלותו התורנית של הנותן יד לפגוע בשוכני עפר.

רק להזכיר: כאשר בשנים תשנ"ד-תשנ"ה פגעו בבית העלמין הישן ביפו: "גבעת אנדרומדה", מת המהנדס של פרוייקט הבנייה מדום לב והוא בן 37 לחייו. בתחילת חורף תשנ"ו כרע נפל עורך הדין שליווה את הפרוייקט מהתקף לב פתאומי והוא בן חמישים פלוס וגם אילן יפת מראשוני המשקיעים בפרוייקט נסתלק לבית עולמו. הפרוייקט עצמו צבר הפסדים קשים. יכול להיות שיד המקרה הייתה במיתות הפתאומיות הללו, אלא שניסיון העבר מלמד, כי מאוד לא רצוי להפריע את מנוחתם של שוכני עפר. ומאז שעצמות קדושים וטהורים היו כדומן על פני האדמה באיסטנבול בחסות הרבנות הראשית לישראל - טורקיה שינתה את פניה כלפי ישראל וגם כלפי הקהילה היהודית באיסטנבול וזו חוששת להראות פניה ברחוב. ואמנם, ייתכן, שגם התפנית הזאת היא מקרית.

האומנם מלחמת עולם שלישית בפתח?

/ יהונתן גליס

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א אמר בשם רבי ישראל ויינטרוב זצ"ל, שהזכיר את מה שאמר רבי אליהו לאפיאן זצ"ל בשם רבי אלחנן וסרמן הי"ד, שאמר בשם החפץ חיים, שיהיו שלושה שלבים עד לביאת המשיח, שבכל אחד מהם יהיו מלחמות קשות. המלחמה הראשונה, אמר החפץ חיים, תהיה נוראה, אבל תיחשב כמשחק ילדים לעומת מה שיקרה במלחמה השנייה. ותהיה, אמר החפץ חיים, הכהן הגדול מראדין, גם מלחמה שלישית לפני בוא המשיח, ומיד לאחר מכן יבוא משיח. כיום אנו מבינים יותר טוב את הדברים הנראים ממש לעינינו. מלחמת העולם הראשונה הביאה אתה את חזרת ישראל לבימת ההיסטוריה בהכנת התשתית הלאומית בא"י. לאחר מלחמת העולם השנייה הוקמה מדינת ישראל, ועם ישראל הושווה בזאת לשאר העמים. השלב השלישי בגאולת ישראל הוא התחלת השפעת ישראל מארץ הקודש על העמים, שזהו מבין מעשי המשיח העתיד למלוך מסוף העולם ועד סופו.

רבי שלום שבדרון זצ"ל סיפר ששמע את מסורת הדברים הנ"ל מפי רבי יחזקאל לוונשטיין זצ"ל, שהוסיף: "מה אתם חושבים שמדובר במלחמה עם פצצות וטילים?! לא. מלחמה זו תהיה מלחמת האמונה. בוודאי שפה ושם יפלו גם כמה פצצות וכדורים, אבל עיקר המאבק יסוב על האמונה". מלחמה זו היא הביטוי הסופי ל"גוג ומגוג", וכפי שאנו רואים במציאות, עיקר המאבק הוא אמוני, סביב עם ישראל החוזר לארצו ולירושלים. תהליך גוג ומגוג חופף לתהליך "אחישנה", כפי פשט הפסוק בישעיה ס', שבמהלך הגאולה המגיעה "בעתה" יש זירוזי "אחישנה". "גוג" בלטינית פירושו "החשה" וארץ המגוג, ממנה מגיעה ההחשה, מזוהה בימינו באזור המפרץ הפרסי - אירן, אפגניסטן ופקיסטן.

וכך מובא במדרש:

"אמר רבי יצחק: שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה, מלך פרס מתגרה במלך הערבי, והולך מלך הערבי לאדום ליטול עצה מהם וחוזר מלך פרס ומחריב את כל העולם וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחוז אותם צירים כצירי יולדה וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומרים להיכן נבוא ונלך ואומרים להיכן נבוא ונלך ואומר להם (הקב"ה לעם ישראל) בני אל תתייראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם מפני מה אתם מתייראים הגיע זמן גאולתכם" (מדרש פסיקתא, מובא בילקוט שמעוני ישעיה ס).

כידוע, אירן היא פרס. אך האם יש כינוי לארה"ב או ל"מערב" אצל רבותינו? ובכן, ארה"ב נוסדה בשנים שבהן תמה שושלת מלכות רומי על גילגוליה השונים, וכמה ממאפייניה של ארה"ב בנויים כאימפריה הרומית, כמו הסנאט. וכך השווה ביניהם ר' יוסף חיים בעל ה'בן איש חי'. רומי היא בת אדום - שושלת עשיו, כך גם ארה"ב

היא בת העולם הנוצרי האירופאי המכונה אדום.

דבר מעניין מתגלה מישעיה פרק כ"א בנבואה על קץ גלות אדום: **"מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה מִּלַּיְלָה שֹׁמֵר מַה מִּלֵּיל"** - דבר לא שגרתי מצוי כאן בפרשנים שחולקים בקיצוניות האם "דומה" הוא מבני ישמעאל כמצודת דוד או שזהו אדום כפרש"י, והמלבי"ם מפרש זאת על מפלת אדום. רד"ק כותב ש"דומה" זוהי רומי: "ובדברי רבותינו ז"ל, בספרו של רבי מאיר מצאו כתוב: משא דומה - משא רומי". ובכן, ייתכן שהיום אנו יכולים להבין: ארה"ב, שהיא רומי כאמור, הפכה כבר בימינו לחצי נוצרית וחצי ישמעאלית, ובעצם אין כאן מחלוקת. ולרמז: "דומה" = 55 = אובאמה! המשך הנבואה שם הוא: **"אָמַר שֹׁמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם לָיְלָה אִם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ שֻׁבוּ אֲתָיוּ"** - אומר הנביא בשם ה': יש שכר ויש פורענות, עשו תשובה ובואו לא"י כל עוד אתם יכולים! (עפ"י תרגום יונתן והפרשנים). "גם גלות אדום שדומה ללילה כבר עברו שניהם ומי מעכב שאין אנו נגאלים אין שום דבר מעכב אלא תשובה, "אם תבעיון בעיו" **כלומר אם אתם מבקשים להיגאל בקשו רחמים לפניו ושובו מן הגלויות ובואו לירושלים"** (רבנו בחיי בספרו כד הקמח, גאולה).

ומי המנצח במלחמה זו, חוץ מישראל?

"אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום ר' יהודה ברבי אלעאי: עתידה רומי שתפול ביד פרס, קל וחומר: ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדיים נפלו כשדיים ביד פרסיים, מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים אינו דין שיפלו רומיים ביד פרסיים?! **אמר רב: עתידה פרס שתפול ביד רומי** אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב: בנויי ביד סתורי אמר להו אין גזירת מלך היא. איכא דאמרי אמר: אינהו נמי הא קא סתרי בי כנישתא. **תניא נמי הכי: עתידה פרס שתפול ביד רומי** חדא דסתרי בי כנישתא ועוד גזירת מלך הוא שיפלו בונין ביד סותרין, דאמר רב יהודה אמר רב: אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים שנאמר לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל" (מס' יומא י' ע"א).

מגמרא זו נראה שההכרעה כנראה לא פשוטה, ויש מחשבה שמא תיפול רומי בידי פרס, או אולי במונחים גלובליים יותר: הנצרות בידי האיסלם, אבל הגמרא מביאה סיעתא לדברי רב מבריתא ומחזקת את דעתו שפרס תיפול בידי רומי. ר' יוסף חיים בספרו 'בן יהוידע' מסביר עפ"י הגמרא במס' ר"ה שגם הפרסיים שבנו את בית המקדש השני, בנאוהו לשם סתירה, שכשירצו יוכלו להציתו בקלות ומשום כך יפלו הפרסיים בידי רומיים, לומר שאין הם טובים מהם במה שבנו את בית שני.

תקופתנו במיכה פרק ז' - **התדרדרות החברה וההנהגה, הקפאת הבנייה ומה שאחר כך**:

במיכה פרק ז' מובאים תיאורים אותם אמרו חז"ל בסוף מס' סוטה על תקופת עקבתא דמשיחא: **"כִּי בֵן מְנַבֵּל אָב בַּת קָמָה בְאִמָּהּ כַּלָּה בַּחֲמֹתָהּ אֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ"**. עוד כתוב שם בנביא באותו פרק: **"הַשַּׂר שֹׁאֵל וְהַשֹּׁפֵט בַּשָּׁלוֹם וְהַגָּדוֹל דִּבֶּר הַוַּת נַפְשׁוֹ הוּא וַיְעַבְּתוּהָ, טוֹבָם כְּחָדֵק יָשָׁר מִמְּסוּכָה יוֹם מְצַפֶּיךָ פְּקֻדָּתְךָ בָּאָה עַתָּה תִהְיֶה מְבוּכָתָם, אַל תַּאֲמִינוּ בְרֵעַ אַל תִּבְטְחוּ בְּאַלּוּף מִשֹּׁכֶבֶת חֵיקֶךָ שְׁמֹר פִּתְחֵי פִיךָ"** **הנביא מתאר התדרדרות תרבותית ומשפחתית יחד עם מבוכה משפטית ופוליטית, "עם כי מעולם דרך השר הוא לקיים הבטחתו, הנה עתה אל תבטחו בו"** (מצודת דוד שם). בהמשך מתוארת מחשבת שמחת האויב לנפילת ישראל, אבל יחד עם זאת דווקא מגיעה קימה לישראל: **"אַל תִּשְׂמְחִי אֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קַמְתִּי כִּי אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ ה' אוֹר לִי"** ומזכיר הנביא ענייני בנייה וחוק: **"יוֹם לִבְנוֹת גְּדֵרֵיךְ, יוֹם הַהוּא יִרְחַק חֹק"** – פרש"י: "ועוד היא אומרת אלי (האויבת) יום לבנות גדריך שאת מצפה לו אותו היום ירחק חוקו זמנו יאריך ולא יבא לעולם... ויונתן לא כן תרגם". רש"י רומז לתרגום יונתן שבו מתואר מה יקרה בפועל: "בעידנא ההיא יתבניין כנשתא דישראל בעידנא ההיא יתבטלן גזרת עממיא" – 'בזמן ההוא יבנו ישראל, בזמן ההוא יתבטלו גזרות הגויים'. אח"כ מבשר הנביא כי "כל הגויים יבואו אליך ירושלים להיות סרים למשמעתך" (מצודת דוד).

ומה יהיה בעולם? **"וְהָיְתָה הָאָרֶץ לִשְׁמָמָה עַל יֹשְׁבֶיהָ מִפְּרִי מַעַלְלֵיהֶם"** - "ארץ הכשדים תהפך לשממה עם יושב בה מגמול מעשיהם מה שהרעו לישראל" (מצודת דוד). "ארץ הבבליים ופרסיים", כותב רש"י, והמלבי"ם שם מרחיב את הפורענות לעולם כולו. מה שקרה לבבל, היא עירק, הוא שיקרה לפרס, היא אירן, שתיפול בידי רומי מהמערב.

האם יהודי העולם בטוחים?

התנ"ך מביא לנו בשני מקומות שונים את אותו פסוק שהתפלל דוד המלך על קיבוץ גלויות, אלא שיש הבדל קטן בין שני המקומות. בתהלים ק"ו: **"הוֹשִׁיעֵנוּ ה' אֱלֹקינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ"** ובדברי הימים א, ט"ז: **"וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹקֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ"**. דוד המלך חי בארץ ישראל בזמן שכל ישראל היו על אדמת הקודש, מאות שנים לפני הגלות. דוד לא מתכוון לדור שלו כשהוא מתפלל על קיבוץ גלויות, אלא הוא מנבא לדורות אחרונים. בתהלים כתוב "וקבצנו", ובדברי הימים כתוב "וקבצנו **והצילנו**" – הפסוק מתאר מצב מצוקה שזקוקים להצלה, והדברים כבר אינם חידוש היסטורי. הרמז ברור: יש ימים שאפשר עוד להסתפק ב"קבצנו..."., אבל ח"ו אם מתמהמהים בגלות, יכולים לבוא ימים שנצטרך להתפלל "וקבצנו **והצילנו מן הגויים**"! וכן מובא בזוהר: **"וְרָזָא דְּמִלָּה וַיִּתְמַהֲמֵהַּ וַיְחַזִּיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבְיַד אִשְׁתּוֹ וּבְיַד ב' בְּנוֹתָיו בְּחֶמְלַת ה' עָלָיו. דְּהָכִי עֲתִידִין לְמֶהֱוֵי בְּדָרָא דְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה כְּאִנּוּן אֲנָשֵׁי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה. וּמִיָּד וַיּוֹצִיאוּהוּ וַיַּנִּיחוּהוּ מִחוּץ לָעִיר. וַיּוֹצִיאוּהוּ מִן גָּלוּתָא. וַיַּנִּיחוּהוּ מִמַּיָּא דְּטוֹפָנָא"** - **שכך עתידים להיות בדור סיום הגלות שיצטרכו הצלה והוצאה בגלל ההתמהמהות, כמו לוט ובנותיו מסדום, וכיוצא בזה בעוד מקומות וכפי שכבר נוכחנו בכך בשואה ועוד לפני כן.**

אין ספק שהמקום הבטוח ביותר הוא ארץ ישראל!

הנביא מיכה ממשיך באותו פרק בסוף ספרו: **"כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת"** - "כאילו הקב"ה משיבו לאמר: שמעתי את תפילתך וכן אעשה, וכמו ימי צאתך מארץ מצרים כן אראנו נפלאות". **"יִרְאוּ גּוֹיִם וְיֵבֹשׁוּ מִכֹּל גְּבוּרָתָם יָשִׂימוּ יָד עַל פֶּה אָזְנֵיהֶם תֶּחֱרַשְׁנָה"** - "מכל גבורתם שלא עמדה להם להתחזק על ישראל, רוצה לומר לא יוכלו לדבר מרוב תימהון. אזניהם תחרשנה – רוצה לומר לא יאבו לשמוע מרבית הצלחת ישראל שהיא להם לעגמת נפש, וכאלו תחרשנה אוזניהם לבל יוכלו לשמוע", **"יְלַחֲכוּ עָפָר כַּנָּחָשׁ כְּזוֹחֲלֵי אֶרֶץ יִרְגְּזוּ מִמִּסְגְּרֹתֵיהֶם אֶל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִפְחָדוּ וְיִרְאוּ מִמֶּךָּ"** - "יפחדו את ה' וגם יראו ממך אתה ישראל" (הפירושים מצוטטים ממצודת דוד במקום). **"מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא... וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם... אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם"** - אמנם תהיה מהומה גדולה בכל העולם, אבל לישראל בארצם יש הבטחה שלא יהיה חורבן שלישי, כמוזכר בירושלמי שביעית ובעוד מקומות, שלא תהיה גלות נוספת אחרי גלות אדום, ואדרבה - מהמתואר עולה אור גדול מתוך תוהו ובוהו עולמי. צירי לידה כמובא במדרש, ולא גסיסה, והכול בשביל טובת ישראל והעולם כולו איתם בהשלמת הגאולה.

כאשר פרצה מלחמת המפרץ כתב האדמו"ר מגור מכתב להורי תלמידים בחו"ל. באיגרתו הוא מצטט מקור מהזוהר שלא יהיה עוד אסון וגלות מארץ הקודש: "בטוחים אנו בהשי"ת כי לא יטוש את

עמו ונחלתו לא יעזוב, לא יהיה עוד אסון וגלות מארה"ק, כדאי' בזוה"ק ..." (נדפס בביטאון עולם החסידות, ניסן תשנ"ו). במדרש תנחומא פרשת נח נאמר: "אמר ר' שמואל בר נחמני מסורת אגדה היא שאין ירושלים נבנית עד שיתכנסו הגלויות... (אמר הקב"ה) לעתיד לבוא אני בונה אותה ואיני הורס אותה לעולם שנאמר כי בנה ה' ציון נראה בכבודו".

ומה עם ה"בעיה הפלשתינאית"?!

בהזדמנות זו נביא את דברי ר' יעקב מליסא בעל ה"נתיבות" בספרו "אמת ליעקב" על אגדות הש"ס בביאורו על אגדות רבה בר בר חנה בכ"ה בבבא בתרא, שמסופר שם שהפליג עם חבורת אנשים בים, ולפתע הבחינו במה שנראה להם כיבשה. עלו על האי, בישלו ואפו שם עד אשר התגלה שהיה זה דג גדול ולא אי, וכשהרגיש הדג בחום - התהפך, וכל החבורה נפלה למים, ואם לא שהייתה הספינה קרובה היו טובעים בים. וביאר בעל ה"נתיבות" שרבה בר בר חנה ראה ברוח קודשו שבאחרית הימים תהיה לישראל ממשלה על אומה אחת ויחשבו שאין לאומה זו שום תקווה להתגבר על ישראל, ולכך ישראל יכניעו אותם יותר תחת ידם, והאומה הזו כשיציקו לה מאוד תהפוך את הקערה על פיה ותתנגד לישראל, ואם לא שהמשיח קרוב לבוא יטבעו ישראל מרוב הצרות...

על אותה אגדה פירש הגר"א מאידך גיסא על עשירי ישראל המתיישבים בין הגויים וסבורים שיש להם כוח על האומות, עד אשר נופלים כל אותם העשירים.

ואם עדיין יש למישהו ספק לגבי כוחם של ישראל - הנה תרגום יונתן פרשת בהעלותך בפירוש נבואת אלדד ומידד על גוג ומגוג: "**בְּרַם** תְּרֵיהוֹן כַּחֲדָא מִתְנַבְּיִן וְאָמְרִין, הָא מַלְכָּא סְלִיק מִן אַרְעָא דְמָגוֹג בְּסוֹף יוֹמַיָּא וּמַכְנֵשׁ מַלְכִין קְטָרֵי תַּגִּין וְאַפְרְכִין לוּבְשֵׁי שִׁרְיוֹנִין וְכָל עַמְמַיָּא יְשֹׁתַּמְעוּן לֵיהּ וּמְסַדְּרִין קְרָבָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל עַל בְּנֵי גַלְוָתָא, בְּרַם קְרִיס אִיטִימוֹס לְהוֹן בְּשַׁעֲתָא אֲנִיקִין וּמְקַטַל כְּלְהוֹן בִּיקִידַת נְשָׁמָתָא בְּשַׁלְהוֹבִית אֵשָׁתָא דְנַפְקָא מִתְּחוֹת כּוּרְסֵי יְקָרָא וְנָפְלִין פִּגְרֵיהוֹן עַל טָווֹרַיָּא דְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְייֵתוּן כָּל חֵיוַת בָּרָא וְצִיפְרֵי שְׁמַיָּא וְייֵכְלוּן גּוּשְׁמֵיהוֹן וּמִבָּתַר כְּדֵין ייֵחוֹן כָּל מֵתַיָּא דְיִשְׂרָאֵל וְיִתְפַּנְקוּן מִן טָווֹרָא דְאִצְטַנַע לְהוֹן מִן שֵׁירוּיָא וִיקַבְּלוּן אַגַר עוֹבָדֵיהוֹן"

בעברית: 'ונִשְׁארו שני אנשים במחנה שמו של אחד אלדד ושמו של השני מידד... אך שניהם כאחד מתנבאים ואומרים הנה מלך עולה מן הארץ של מגוג (אזור המפרץ הפרסי) בסוף הימים ואוסף מלכים קושרי כתרים וגנרלים (שׂרי צבא) לובשי שִׁריונים, וכל העמים ישמעו לו, ועורכים מלחמה בארץ ישׂראל על בני הגלות, אך קִירִים אִיטִימוס (אטום בלטינית. הגדרת האטום הראשונית ניתנה ע"י הפילוסוף היווני דמוקריטוס במאה ה-5 לפני הספירה הנוצרית) מוכן להם בשעת צרתם (של ישראל) והורג כולם בשׂרפת נשמה בשלהבת אש שיוצאת מִתחת כִּסא הכבוד, ונופלים פִּגריהם על ההרים של ארץ ישׂראל, ויבואו כל חיות השׂדה וציפורי השמים ויאכלו גופותיהם, ואחר כך יחיו כל המתים של ישׂראל ויתפנקו מן ההרים ממה שהוכן להם מתחילה ויקבלו שכר מעשיהם'. ובתרגום ירושלמי שם כתוב שיפלו בידי מלך המשיח. כוחו של האטום טמון באחדותו, כך כוחם של ישראל באחדותם בא"י: "מפני שאין מתחברים זה עם זה, מקנאין זה בזה, וכל זמן שהן כך - נתונין בירידה, אבל לעתיד לבא כשיתחברו זה עם זה מתעלין" (אגדת בראשית ס"ד). "משיח בן דוד" = 424 = "האחדות"!

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il